

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av lagen om avträdelsepension**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om avträdelsepension ändras så att pensionstagaren kan överlåta en brukningsenhets skogsmark och impediment samt beskogade åkermark utan att detta leder till att avträdelsepensionen indras.

Dessutom föreslås en ändring av stadgandet om från vilken tidpunkt full avträdelsepension ändras till minskad pension. Enligt förslaget är ändringstidpunkten inte längre bunden till när meddelandet om beviljande av folkpension inkom till pensionsanstalten. Avträdelsepension

nen kan ändras till minskad pension från den tidpunkt då beslutet om beviljande av folkpension fattats.

Samtidigt föreslås att ett stadgande som gäller verkställigheten av avträdelsepensionssystemet upphävs. Detta stadgande blir betydelselöst då nya pensioner inte längre efter 1992 beviljas med stöd av lagen om avträdelsepension.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid ingången av 1993.

MOTIVERING

1. Nuläge och de föreslagna ändringarna

1.1. Bakgrund

Systemet med avträdelsepension för lantbruksföretagare, som stöder sig på lagen om avträdelsepension (16/74), har varit i kraft från ingången av 1974. Systemet med avträdelsepension förlängdes senast genom lagen om ändring av lagen om avträdelsepension (1304/90) som trädde i kraft den 1 januari 1991. Förlängningen innebär att lagen gäller avträdelser som sker 1991—1992.

Regeringens proposition med förslag till lag om avträdelseersättning för lantbruksföretagare och till ändringar i vissa lagar som har samband med den (RP 194/1992 rd) har avlämnats till riksdagen. I propositionen föreslås att

en lag om avträdelseersättning för lantbruksföretagare stiftas i syfte att trygga utkomsten för odlare som avstår från lantbruksproduktion. Det föreslås att lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare skall träda i kraft vid ingången av 1993. Enligt propositionen ersätter avträdelseersättningssystemet avträdelsepensionssystemet, som upphör vid utgången av 1992.

Avträdelsepension som beviljats med stöd av lagen om avträdelsepension betalas i september 1992 till 27 533 pensionstagare. Pensioner som beviljats med stöd av lagen betalas under avträddarens hela livstid. Då den undre åldersgränsen för erhållande av avträdelsepension är 55 år och då redan en avträddare som fyllt 45 år i vissa fall kunnat få pension, betalas avträdelsepensioner ännu tiotals år. Därför föreslås det att vissa stadganden som gäller betalningen av

avträdelsepension ändras, fastän nya pensioner i fortsättningen inte längre beviljas med stöd av lagen.

1.2. Överlåtelse av skogsmark och impediment samt beskogad åkermark

Enligt lagen om avträdelsepension kan avträdelsepension fås på basis av beskoingsförbindelse, förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion samt på basis av vissa överlåtelser av tillskottsområden.

En förutsättning för att få avträdelsepension är i alla dessa fall att avträdaren i samband med avträdelserna vad gäller den skogsmark och det impediment som förblir i hans ägo avger en sådan försäljningsbegränsningsförbindelse som avses i 6 § 2 mom. 1 punkten i lagen om avträdelsepension. Skogsmark och impediment för vilka avgivits en försäljningsbegränsningsförbindelse får endast överlåtas till i lagen uppräknade överlåtelsetagare. Enligt 6 § 2 mom. 1 punkten får skogsmark och impediment överlåtas till jordbruksstyrelsen, en enskild odlare, den blivande övertagaren av gårdsbruket, samfällid skogs delägarlag, den kommun där området är beläget samt under vissa förutsättningar till miljöministeriet, yrkesutbildningsstyrelsen, dvs. den nuvarande utbildningsstyrelsen, och forststyrelsen. Skogsmark och impediment som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse beaktas inte då avträdelsepensionens belopp uträknas med stöd av 9 §.

Om avträdelsepension beviljas på den grunden att avträdaren beskogar sin brukningsenhets åkrar, avger han i samband med pensionsansökningsen en beskoingsförbindelse för den åker som skall beskogas. Även i beskoingsförbindelsen ingår det villkor som stadgas i 11 § förordningen om avträdelsepension (258/74), enligt vilket beskogad åker inte får överlåtas till någon annan än sådana överlåtelsetagare som nämns i 6 § 2 mom. 1 och 2 punkten i lagen om avträdelsepension. En avträdelsepensionstagare får således överlåta sin brukningsenhets beskogade åker till samma överlåtelsetagare till vilka han också får överlåta skogsmark och impediment. Avträdelsepensionens belopp fastställs med stöd av 9 § på basis av den beskogade åkerens areal.

Om avträdelsepension beviljas på grund av att avträdaren lämnar sin brukningsenhets

åkrar obrukade i sin ägo för minst sex år, avger han i samband med pensionsansökningsen en förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion och en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker. Överlåtelse av mark som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker är enligt förbindelsen tillåten först sex år efter det pensionen började och även då endast till jordbruksstyrelsen, till en enskild odlare som tillskottsområde, till den blivande övertagaren av gårdsbruket samt under vissa förutsättningar till miljöministeriet eller utbildningsstyrelsen. En fortbeståndsduglig brukningsenhet kan sex år efter det pensionen började i sin helhet även överlåtas till en övertagare som uppfyller villkoren i 10 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/90). Avträdelsepensionens belopp fastställs med stöd av 9 § lagen om avträdelsepension enligt för hur stor areal försäljningsbegränsningsförbindelsen för åker och förbindelsen om nedläggning av lantbruksproduktion avgivits.

Enligt 13 § lagen om avträdelsepension indras avträdelsepensionen om de förbindelser som nämns i 6 § 2 mom., dvs. försäljningsbegränsningsförbindelse för skogsmark och impediment, beskoingsförbindelse, förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion eller försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, inte iakttagits. Överlåtelse av skogsmark och impediment som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse liksom även överlåtelse av mark som omfattas av en beskoingsförbindelse eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker till någon annan än en sådan överlåtelsetagare som avses i lagen leder således till att pensionen indras, även om åkermarken redan vore beskogad. Enligt nuvarande stadganden måste avträdelsepensionen dras in t.ex. då avträdelsepensionstagaren skänker brukningsenhetens skogsmark till sina egna barn. Pensionen indras från den tidpunkt då den verksamhet som föranleder indragningen inleds, eller då försummelsen inträffade. Om försummelsen att iaktta förbindelsen bör anses vara ringa eller om vägande skälighetssynpunkter annars talar för det, kan pensionen indras delvis eller för viss tid eller beslut fattas om att pensionen skall betalas oförändrad.

Syftet med försäljningsbegränsningsförbindelserna för skogsmark och impediment har varit att främja bildandet av ändamålsenliga brukningsenheter. Genom förbindelserna har

man försökt förhindra att brukningsenheter som avträds splittras upp och att skogsmarken övergår till andra än gårdsbruksidkare. I praktiken har man genom förbindelserna inte kunnat styra överlåtelse av skogsmark enbart till gårdsbruksidkare. Då avträdelsepensionstagaren dör, övergår brukningsenheten i allmänhet ändå som arv till hans barn.

I regeringens proposition med förslag till lag om avträdelseersättning för lantbruksföretagare och till ändringar i vissa lagar som har samband med den förutsatts ingen försäljningsbegränsningsförbindelse för skogsmark och impediment av mottagaren av avträdelseersättning. Den som ansöker om avträdelseersättning skall avge försäljningsbegränsningsförbindelse endast för åkermark. Det har inte föreslagits att överlåtelse av skogsmark skall begränsas inom det nya systemet med avträdelseersättning, eftersom en minskning av lantbruksproduktionen varit det centrala lantbrukspolitiska målet. Dessutom styrs överlåtelsen av skogsmark genom ett system med markförvärvstillstånd, som grundar sig på lagen om rätt att förvärva jord- och skogsbruksmark (391/78).

På basis av vad som anförts ovan föreslås att lagen om avträdelsepension i fråga om överlåtelse av skogsmark och impediment skall för enhetligas med systemet med avträdelseersättning. Enligt det föreslagna 13 § 1 mom. skall avträdelsepensionstagaren kunna överlåta mark som omfattas av en försäljningsbegränsningsförbindelse för skogsmark och impediment även till andra än i lagen nämnda överlåtelseägare utan att detta leder till att pensionen indras. Dessutom föreslås att inte heller överlåtelse av mark som omfattas av en beskningsförbindelse eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker skall leda till indragning av pensionen när den åkermark som skall överlåtas och som omfattas av nämnda förbindelser redan är beskogad. Som beskogad anses sådan åker som vid beskattningen klassificeras som skogsmark. I övrigt binder de förbindelser som avses i 6 § 2 mom., dvs. beskningsförbindelse, förbindelse om nedläggning av lantbruksproduktion och försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, fortfarande avträdelsepensionstagarna, och brott mot dem t.ex. genom försummelse att utföra

beskogningen eller genom överlåtelse av obeskogad åkermark leder liksom för närvarande till indragning av pensionen.

1.3. Ändring av pensionen till minskad pension

Enligt 8 § lagen om avträdelsepension betalas i avträdelsepension full avträdelsepension eller minskad avträdelsepension. Minskad avträdelsepension betalas till en avträdare som har fyllt 65 år eller som får arbetslöshetspension, individuell förtidspension, för minst sex månader beviljad invaliditetspension eller förtida ålderspension enligt folkpensionslagen (347/56). Full avträdelsepension ändras till minskad avträdelsepension, dvs. till 40 % av den fulla pensionen, vid ingången av den månad som följer efter den då pensionstagaren har fyllt 65 år. Om avträdelsepensionstagaren beviljas ovan nämnd folkpension, verkställs ändringen från närmast följande möjliga förfallodag efter det att meddelande om beviljande av folkpensionen inkom till lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Om meddelandet om beviljande av folkpensionen av någon orsak anländer till lantbruksföretagarnas pensionsanstalt försenat, kan avträdelsepensionen enligt nuvarande stadganden inte retroaktivt ändras till minskad avträdelsepension.

Det föreslås att 8 § 2 mom. ändras så att ändringen av avträdelsepensionen till minskad pension inte längre är bunden till när meddelandet om beviljande av folkpensionen inkommer till pensionsanstalten. Ändringen av avträdelsepensionen till minskad pension skall alltid kunna ske räknat från det att beslutet om beviljande av folkpensionen fattades, om nämnda pension börjar senast vid nämnda tidpunkt. Vid beslut om eventuell återindrivning av avträdelsepension som betalats till för stort belopp tillämpas med stöd av hänvisningsstadgandet i 24 § det allmänna arbetspensionssystemets stadgande om återindrivning av förmåner som utbetalats utan fog.

Ett stadgande som motsvarar det föreslagna stadgandet ingår i 21 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare, vari stadgas om indragning av generationsväxlingspensionens tilläggsdel då pensionstagaren beviljas annan pension som ger upphov till indragning av tilläggsdelen. Stadgandet motsvarar även det stadgande om indragning av avträdelsetillägget som föreslagits i regeringens

proposition med förslag till lag om avträdelseersättning för lantbruksföretagare och till ändringar i vissa lagar som har samband med den. Det samma stadgandet gäller indragning av avträdelsetillägget när mottagaren av avträdelseersättning beviljas en pension som föranleder indragning av avträdelsetillägget.

I 24 § finns en hänvisning till 17 a § lagen om pension för arbetstagare, vari stadgas om pensionstagarens skyldighet att till pensionsanstalten anmäla sådana ändringar som inverkar på hans rätt att erhålla pension eller på pensionens belopp. Avsikten är att förordningen om avträdelsepension utan dröjsmål skall ändras så att i dess 10 § stadgas särskilt om avträdelsepensionstagarens anmälningsskyldighet då han beviljas folkpension på grund av vilken avträdelsepensionen ändras från full pension till minskad pension.

1.4. Stadgande som föreslås bli upphävt

I samma sammanhang föreslås att 20 § som gäller verkställigheten av avträdelsepensionssystemet upphävs. Stadgandet blir betydelselöst eftersom nya avträdelsepensioner inte längre efter 1992 beviljas med stöd av lagen. I 1 mom. i den 20 § som föreslås bli upphävd stadgas om jordbruksstyrelsens skyldighet att till statsrådet avge en berättelse om verkställigheten av lagen. I 2 mom. stadgas om statsrådets möjlighet att meddela jordbruksstyrelsen närmare anvisningar om verkställigheten av lagen.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Kostnaderna enligt lagen om avträdelsepension betalas av statsmedel. En mindre inbesparing av statens utgifter, uppskattningsvis 200 000—300 000 mk per år, föranleds av den föreslagna ändringen, enligt vilken avträdelsepensionen i vissa fall ändras från full pension till minskad pension vid en tidigare tidpunkt än nu.

Dessutom medför förslaget mindre inbesparingar i lantbruksföretagarnas pensionsanstalts administrativa kostnader. Enligt förslaget kan avträdelsepensionstagaren fritt överlåta brukningsenhetens skogsmark och impediment. Då skogsmark och impediment överläts behöver pensionsanstalten inte längre utreda omständigheter som har samband med överlåtelse tagaren och överlåtelsen, eftersom överlåtelsen inte inverkar på betalningen av pensionen.

3. Ärendets beredning

Propositionen har beretts som tjänsteupdrag vid jord- och skogsbruksministeriet. I beredningen har deltagit representanter för lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1993. Lagens 13 § 1 mom. tillämpas på sådana marköverlåtelser enligt lagrummet som sker efter att lagen har trätt i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om avträdelsepension

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 4 januari 1974 om avträdelsepension (16/74) 20 §, sådan den lyder i lag av den 7 januari 1977 (18/77), samt

ändras 8 § 2 mom. och 13 § 1 mom., sådana de lyder, 8 § 2 mom. i lag av den 31 december 1985 (1087/85) och 13 § 1 mom. i lag av den 11 juli 1986 (565/86), som följer:

8 §

Om den som får full avträdelsepension be-

viljas i 1 mom. nämnd folkpension, ändras avträdelsepensionen till minskad pension. Full avträdelsepension ändras till minskad pension

dock senast vid ingången av månaden efter den då pensionstagaren har fyllt 65 år.

— — — — —

13 §

Börjar avträdaren bedriva lantbruksproduktion i större omfattning än vad som stadgas i 6 a § 1 mom. eller i förordning som har utfärdats med stöd därav eller har de i 6 § 2 mom. nämnda förbindelserna inte iakttagits, indras avträdelsepensionen räknat från den tidpunkt då den verksamhet inleddes som föranleder indragningen, eller då försummelsen inträffade. Härvid anses dock överlåtelse av mark för

vilken avgivits en försäljningsbegränsningsförbindelse rörande skogsmark och impediment, eller överlåtelse av beskogad mark för vilken avgivits en besogningsförbindelse eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, inte vara försummelse att iaktta förbindelse.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den
19 .

Lagens 13 § 1 mom. tillämpas på sådana marköverlåtelser enligt lagrummet som sker efter att lagen har trätt i kraft.

Helsingfors den 6 november 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Jord- och skogsbruksminister *Martti Pura*

Lag

om ändring av lagen om avträdelsepension

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 4 januari 1974 om avträdelsepension (16/74) 20 §, sådan den lyder i lag av den 7 januari 1977 (18/77), samt

ändras 8 § 2 mom. och 13 § 1 mom., sådana de lyder, 8 § 2 mom. i lag av den 31 december 1985 (1087/85) och 13 § 1 mom. i lag av den 11 juli 1986 (565/86), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Full avträdelsepension ändras till minskad avträdelsepension vid ingången av månaden efter den då pensionstagaren har fyllt 65 år. När avträdelsepensionstagare beviljas i 1 mom. nämnd folkpension, verkställs ändringen från närmast följande möjliga förfallodag för avträdelsepensionen efter det meddelande om beviljandet av folkpensionen inkom till den anstalt som betalar avträdelsepensionen.

Om den som får full avträdelsepension beviljas i 1 mom. nämnd folkpension, ändras avträdelsepensionen till minskad pension. Full avträdelsepension ändras till minskad pension dock senast vid ingången av månaden efter den då pensionstagaren har fyllt 65 år.

13 §

Börjar avträdaren bedriva lantbruksproduktion i större omfattning än vad som stadgas i 6 a § 1 mom. eller i förordning som har utfärdats med stöd därav eller har de i 6 § 2 mom. nämnda förbindelserna inte iakttagits, indras avträdelsepensionen räknat från den tidpunkt då den verksamhet inleddes som föranleder indragningen, eller då försummelsen inträffade.

13 §

Börjar avträdaren bedriva lantbruksproduktion i större omfattning än vad som stadgas i 6 a § 1 mom. eller i förordning som har utfärdats med stöd därav eller har de i 6 § 2 mom. nämnda förbindelserna inte iakttagits, indras avträdelsepensionen räknat från den tidpunkt då den verksamhet inleddes som föranleder indragningen, eller då försummelsen inträffade. Härvid anses dock överlåtelse av mark för vilken avgivits en försäljningsbegränsningsförbindelse rörande skogsmark och impediment, eller överlåtelse av beskogad mark för vilken avgivits en beskningsförbindelse eller en försäljningsbegränsningsförbindelse för åker, inte vara försummelse att iaktta förbindelse.

20 §

Jordbruksstyrelsen skall för varje kalenderår före utgången av april månad följande år till statsrådet avgiva berättelse om verkställigheten av denna lag. I berättelsen skall speciellt utredas, hur de i 1 § 2 mom. nämnda syftemålen i lagen

(Upphävs)

Gällande lydelse

har uppnåtts. Till berättelsen skall såsom bilaga fögas pensionsanstaltens utredning om sin verksamhet vid verkställigheten av lagen.

Om det läge som råder vid marknadsföring av jordbruksproduktionens överskott eller andra på saken inverkande omständigheter så kräver, skall statsrådet efter att ha emottagit berättelsen, och vid behov även eljest, utfärda närmare anvisningar för jordbruksstyrelsen om hur de i 1 § 2 mom. nämnda systemålen skall förverkligas och vad i övrigt skall iakttas vid verkställigheten av lagen.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den
19

Lagens 13 § 1 mom. tillämpas på sådana marköverlåtelser enligt lagrummet som sker efter att lagen har trätt i kraft.
